

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A

joi
25 iuliu
6 aug.

Ese totu a opt'a di
Pretinlu pentru Austria
pe jul. - dec. + fl. —
Pentru Romania
pe jul. - dec. unu galbent.

Nr.
26.

Cancelari'a redactiunei
Strat'a lui Leopoldu Nr. 4.

unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Anulu
IV.
1868.

BCU Cluj MIHAIU PASCALI Library Cluj

O natiune nu póte ajunge la unu gradu naltu de cultura, fara sciintie si arti. Intre artile cele mai cu influentia a supra cultivării animei si spiritului, — a limbei si natiunalitătii unui poporu, in adeveru e artea teatrala.

Romani'a, acelu statu romanu si liberu in oriente, redesteptata din visurile agoniei. abié incepù a se ingrigi mai cu energia de teatrulu natiunalu, templu museloru, — fara ca sê fia facutu inca din destulu pentru tôte ramurile acestei arti, fara ca sê fia primitu pre preotii acestui templu sub necesari'a ingrigire natiunala.

Noi romanii, dincoce de Carpati nu facuramu chiaru nemiecu pentru artea teatrala, si neci nu vediuramu — in

multe parti — vre o data, scen'a romana. In anulu acest'a inse dlu Mihaiu Pascali artistu si de câtu-va tempu directorulu unui teatru din Bucuresci, avù ide'a sublima ca sê tréca cu o societate dramatica la noi, si sê ni arete progresulu si artea romana.

Bucuri'a cu carea a fostu primitu in Brasiovu, Sabiuu si Lugosiu, si dorulu romaniloru, — carii nu potu participá la representâriile sale — de a-lu cunósce mai de aprópe, ne indémna la publicarea presinte.

Mihaiu Pascali e nascutu in Bucuresci la anulu 1831, din parinti seraci si a terminatu acolo gimnasiulu. — In 1848. si-a luatú carier'a dramatica, o cariera grea, pentru câ artea teatrala in Bucuresci

MIHAIU PASCALI

nu-si avea scól'a sa, teori'a sa si profesorii sei, — si pentru câ publiculu celu mare nu erá incantatu de ide'a teatrului natiunalu, ci mai preferiá teatrele straine. —

Talentulu lui Pascali erá cu multu mai ageru, si anim'a catra arte cu multu mai pasiunata decâtu sê remana in vechimea aflata pe scena, si pentru acést'a a inceputu singuru a-si face studii teoretice din opurile ce privescu acést'a arte, si dupa o practica de 14 ani pe scena a caletoritu in Franci'a ca sê se perfectiuneze si avù norocirea ca sê aiba de profesori, pre Boccageo, Bouffé, Got si Samson, pre acestu terenu celebritâti europene; pentru innaltîmea artei sale invetiá psihologi'a, fisiognomi'a, frenologi'a, mimicologi'a, estetic'a, si tóte ce sunt de lipsa — uniculu artistu teatralu romanu, carele e ineztratu cu atâte studie teoretice, — si pe scena esceléza sub diferite figuri in diferite caractere de drama si comedía.

Piesele in cari si-duce rólele sale, observatu chiaru de rezultatulu aceluor studie, suntu: „Idiotulu“, „Hamletu“, „Strengarulu de Parisu“, „Voinicosu dar fricosu“, „Este nebuna“, „Capitanulu violentu“, „Sermanulu Jacu“ etc.

In acestu modu dlu Pascali a devenitu la potinti'a spirituala de a latî cunoscintie teoretice pe scen'a romana, la lips'a si pusetiunea de a fundá o scóla nóua romana de artea teatrala.

Principiele ce le profeséza Pascali pentru scen'a romana, sunt maretie.

E cunoscutu, câ teatrulu acestu templu alu museloru, a dese ori degeneréza prin piese prostituóse, unde si publiculu e degeneratu de are placeri in frivolitâti; dar' Pascali vre sê faca din teatru unu institutu de arte, de crescere, de cultura, unde se afla cuviinti'a, adevéru, frumosulu si moralulu — crede misiunea sa in realtiarea spiritului, nobilisarea animei, poleirea moravurilor, — doresce a redicá pe publicu la sine, si nu a descinde la elu pentru moravuri grosolane, espresiuni dubie — pentru câ a magulí placerile brute a unui poporu inca june, este a-lu corumpe si intunecá, misiunea arteloru si artistiloru inse este lumin'a si viéti'a.

Pascali inca si in literatur'a dramatica are nume onoratu, pentru câ a tradusu multe piese in romanesce, a compusu originale si a scrisu brosiure si articli despre artea teatrala, — studii de artea teoretica, si critica, versuri, si altele de interesu natiunalu in mai multe diuare din patri'a romana.

m.

LA O CANTARÉȚIA.

antareția, canta, canta,
Vócea-ti dulce me incanta,
Si cu dins'a tu inspiri
Sufletu-mi, ce in tacere
Se inaltia cu placere
In poetice simtîri,
Câ-ci cantarea ta-e marétiá,
Crede-me, dieu, cantarétiá !

Cantarétiá, scîi tu óre
Cátu esti de farmecatóre,
Candu pe mus'a-ti te aventi ?
Câta-angerica potere
Puni in dulcele mistere
Unui cantecu ce lu-canti ?
Elu me arde si me'nghiatia,
Crede-me, dieu, cantarétiá.

Cantarétiá sê-ti spunu un'a,
Martora sê-mi fia lun'a,
Care-aude-alu meu cuventu,
Câ nu-ti spunu ca la amante,
Vórbe fragede, galante,
Dar ti-spunu eu juramentu,
C'ai unu glasu plinu de dulcétiá,
Crede-me, dieu, cantarétiá.

Cantarétiá, pentru tine
Simtiu si eu unu focu in mine,
Ce me face a cantá ;
Dar eu cantu cu lacrimióre,
Câ-ci amorulu meu me dóre,
Candu audu cantarea ta.
De-adi ti-inchinu dar a mea viétiá,
Crede-me, dieu, cantarétiá !

Georgiu Baronzi.

ANELULU IMPERATESEI EUGENT'A.

Erá pe la 23 juliu 1794; dîlele infiorátore ale revolutiunii franceze erau pe la finitu. In fundulu unei temnitie triste din vechiulu palatiu de Luxemburgu, siedea o femeia inca tenera, cu ochii rosîti de plansu si cu capulu proptitu in pumni.

Erá Josefina Beauharnais, carea, in demaneti'a acelei dñle erá veduva. Pe padimentulu de pétra a prinsórei zacea, udata de lacrimi, epistol'a barbatului ei, a generariului Beauharnais, prin carea, i-deduse ultimele salutári inainte de plecarea sa sub guilotina.

Crim'a ei erá, cá a voitu a-si mantú barbatulu, si prin acést'a ajunsese acolo, cátu mórtea de mana de caláu si pentru ca erá sigura. De gróza si infiorare erá pestrecuta, nu le mai simtiá.

Voindu a folosí inca ocasiunea, si-a trasu de pe degetu anelulu mumei sale, l'a sarutatu de sute de ori, si a eschiamatu :

„Tu nu vei vení in manele caláului, nu ! pentru tine se va aflá unu locu, unde sê te potu ingropá !“

S'a uitatu giuru in pregiuru pe padimentu, si a observatu o pétra miscata. A aredicat'o si a ingropatu anelulu in pulverea ce erá sub ea ; si dupa aceea a asediat'o éra.

Destinulu inse n'a voitu sê fia aceea asié. Patru dñle mai tardíu, cu caderea lui Robespierre, s'au finitu si dñlele infiorátore, si temnitiele s'au deschisu. Josefín'a erá libera.

Nu trecuse inca doi ani, frumós'a veduva tenera, si-a intinsu man'a unui june, generariului : Napoleonu Bonaparte. Peste câte-va septemani mai tardíu, ea fu martora triumfeloru, cari barbatulu ei, ca dieulu triumfeloru, le serbá prin Itali'a. Dupa acési'a a urmatu 18 brumariu ; Bonaparte erá consulu ; resiedinti'a sa erá palatiulu Luxemburgu.

Aici Josefín'a si-a adusu a minte de anelulu ingropatu. Acest'a i-erá ei acum ca o relicuia, carea o legá cu trecutul. Bonaparte a insocit'o pana la temniti'a, unde devenise veduva. Pétr'a a aflat'o usioru, si Josefín'a, in tîpete de bucuria, a aflatu anelulu mumei sale, si-lu asiediá langa anelulu de credintia a lui Napoleonu.

Au trecutu ani dupa ani. Josefín'a a ajunsu imperatésa. Ea siedea langa invingatoriulu lumii, pe celu mai puternicu tron. Resbelulu cu Austri'a erá la usia. Napoleonu, inca inainte de a plecá, a venitu sê-si iee remasu bunu de la Josefín'a. I-a sarutatu fruntea nobila, si a strins'o de mana

„Madame!“ — o intrebà, cu mirare si cu asprime, aredicandu-i man'a — „ce ai facutu cu anelulu?“

Josefín'a, plina de gróza, observà, cá pe degetulu ei e numai verig'a de la muma sa ; anelulu de credintia s'a pierdutu, s'a pierdutu pentru totu-de-una. Cu ochii plini de lacrimi se jeluiá pentru pierderea lui. dar insedaru, nu l'a

mai aflatu ; imperatulu Napoleonu s'a departatu cu anim'a intristata — ca sê cascade anim'a si man'a vre unei princese.

Dar unde a peritu anelulu Josefinei ?

Elu a remasu pierdutu, si ea n'a mai ajunsu sê-lu véda. Josefín'a a moritu in momentulu. candu stéu'a barbatului seu a inceputu a cadé.

Au trecutu trei dieci si optu de ani. Napoleonu murise la 1821. 5 maiu, precum si fiulu seu ; eredele pretensiuniloru dinastiei, Louis Napoleonu, traiá in Londra ca esilatu. Sperantie lu paresise, viitoriulu erá paciintia si ér paciintia.

Odata, a convenitu principele Napoleonu in o societate in Londra cu o spaniála tenera si frumós'a, cu contes'a Eugenia de Montijo. Placut'a si dragalasi'a copila l'a robitu numai decátu, si cu atátu mai tare, cá-ci ea se portá fatia cu tenerulu principe, cu sinceritate, si-i aretá simpatia. Plinu de mirare observà elu pe degetulu ei unu anelu de incredintiare, si parendu-i de totu curiosu, cá cum póte. o juna fetitia, se pórté asié ceva ; n'a potutu ca sê nu-o intrebé.

Contes'a i-a enaratu, fara neci o turburáre, tóta istori'a anelului. I-a spusu cá l'a capetatu de la muma sa, si acést'a éra, pe candu erá inca copila mica, a ajunsu, in unu modu straordinariu in posesiunea lui. Pe la anulu 1809 contele de Montijo erá in Parisu ca oficieriu in armat'a francesa. Fetuti'a sa, mum'a Eugeniei, mergea mai in tóta diu'a candu erá tempu frumosu cu guvernant'a in gradin'a Tuileriloru sê se jóce. —

Intr'o dí, mergendu catra casa, copiliti'a aretá guvernantei unu anelu, ce lu-capetase de la unu pruncuti ce se jocá prin nasipu. Guvernant'a a intorsu numai decátu, inse copilulu nu l'a mai aflatu, neci in diu'a urmatóre, si asié a remasu anelulu alu fetitiei.

Mai tardíu s'a maritatu, si in 5 maiu 1826 a donatu viétia Eugeniei. In memori'a dñlei acesteia, a taiatu in anelu datulu 5 maiu, si de la confirmare, Eugeni'a l'a portatu ca unu suveniru pretíosu alu mumei sale.

Cu acést'a, frumós'a spaniála si-a trasu anelulu de pe degetu, si l'a datu principelui.

Pe anelu erá gravatu 5 maiu, diu'a nasceri Eugeniei, si a mortii lui Napoleonu. Afara de acést'a, mai erá pe elu literile I. B. si N. B.

„Acest'a e anelulu de credintia a imperatesei Josefín'a“, a eschiamatu principele spariatu. „Noi totu una ne-am batutu capulu, cá ce s'a potutu face cu anelulu acest'a. si acum pe neasceptate s'a descoperitu secretulu. Copilulu acela

ce se jocá atunci in tierina, n'a potutu fi altulu, decátu eu. Eu eram pe atunci de unu anu, si nu póte fi altcum, decátu, cá eu, jocandu-me cu matusi'a mea imperatés'a Iosefin'a i-l'am trasu de pe degetu si l'am dusu cu mine. „Da, da, adause elu plinu de bucuría, „acést'a e anelulu pierdutu a Josefinei, unu talismanu alu familiei nóstre.“

Anelulu Josefinei, reaflatu in unu modu atátu de miraculosu, a fostu unu talismanu de fericire. Peste vre-o câti-va ani, Louis Napoleonu fu imperatu, Eugen'i'a de Monstijo imperatés'a. Resiedinti'a loru palatiulu Tuileriloru.

Lucretia.

DOINE.

I.

Totu me miru si miru, dragutia,
Cum poti fi asié mandrutia,
Nu sciú cum poti fi lelitia
Chiar asié de albinitia;
Dór te speli lele'n isvóre,
Pana'n resaritu de sóre,
Si te stergi cu frundiulitie,
Frundiulitie dalbinitie,
Cu frundutie de lelia,
Sê-mi fii lelisióra mie,
Te scaldi sér'a 'n riurele,
Si te sventa zefirele,
Séu te bate ventu de bóre,
Ventu de bóre albitóre,
Séu te speli in diori de diori
Cu routia de pe flori?
Nu sciú ce faci, ce nu faci,
Numai vedu cá multu mi-placi.

II.

Candu siedeai cu mine 'n satu,
Me iubiai tu infocatu,
Si candu ne iubiamu noi doi,
A fostu raiu in satu la noi,
Si la culme si la vale,
Dulce raiu de desfetare.
Dar adi par cá sum in iadu,
Ce me arde nencetatu;
Si la culme si lá vale
Iadu si locu de intristare,
Cá de candu nu esti in satu,
Tu lelitia m'ai uitatu.

III.

Frundia verde din carare,
Drumu la dealu si drumu la vale;
Drumulu catra dealu mi-place,
Celu din vale mórte-mi face;
Cá-ci draguti'a cea din dealu
Te iubesce insedaru,
Dar draguti'a cea din vale
Te iubesce cu 'nfocare.

Vasilin Budescu.

DESPRE MUSICA SI DANTIU.

(Fine.)

Sê vedemu inse, ce e caus'a, cá noi romanii nu avemu aríciele si melodfile nóstre culese si puse pre note? Ce e caus'a, cá nu avemu piese natiunale de salonu, de concertu, variatiuni si compuneri arteficióse? De unde vine, cá dantiurile nóstre ni sunt neplacute si strainiloru urícíse?

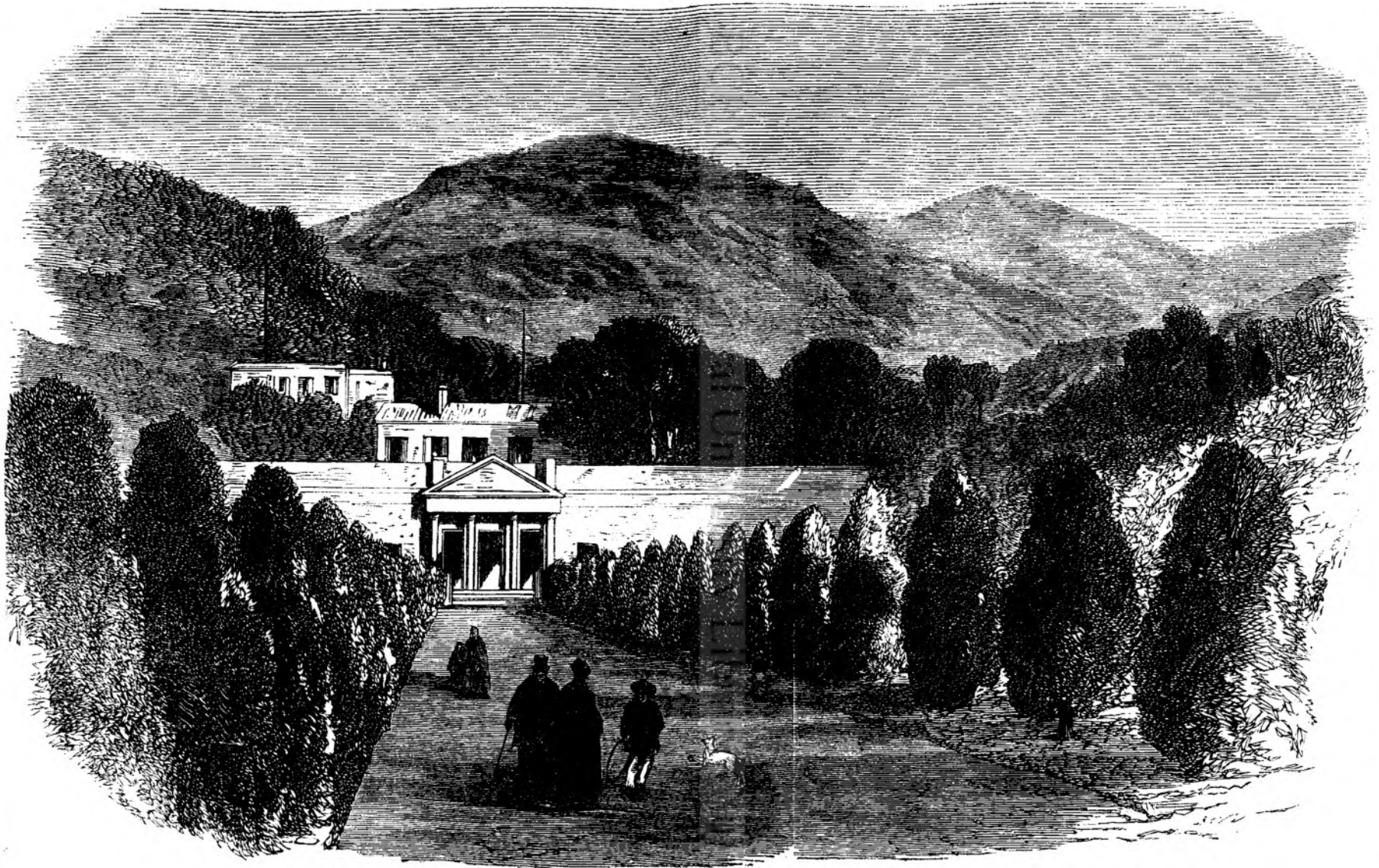
De acolo, cá noi nu ne ocupâmu sericsu de tóte aceste.

Déca ori-care coconitia, numai ceva versata in sciinti'a musicala, si-ar da ostenéla a pune pre note ori-ce cantecelu audítu de la vre-o tierancutia, si ar rogá pre maestru-i musicalu sê-i ajute la compunere; déca amu convení si conclucrá spre culegerea si cultivarea arieloru nóstre; déca amu combiná: atunci noi de noi fara de a avé compunetori renumiti, in scurtu tempu amu inaintá multu; li-am dá chiar strainiloru teme la mana, li-am indatiná audiulu spre music'a nóstra si amu profitá atát'a, cátu am poté castigá lucrâri natiunale arteficióse, variatiuni, potpouriuri, bucâti de concertu, chiar asié precum le avemu si cele putîntele puse si compuse de straini.

Pan'acuma, déca voiamu sê producemu in atare concertu vr'o piesa natiunala, eramu siliti a ne rogá de cutare compunetoriu strainu, ca sê ni puna pre nota vr'o partitura de arii natiunale.

De aice urméza, cá mai tóte piesele nóstre sunt puse pre nóte de straini, — si de aice se póte esplicá si aceea, cá de ce piesele acele, esecutate de dupa note, de multe ori nu producu acel'a-si efectu, ce stirnescu in noi candu le audîmu din gur'a poporului? Pentru cá fiindu puse pre note de straini, carii nu cunoscú originalitatea si caracteristic'a musiciei romane, si astfelu piesele romanesci puse pe note de ei neci nu mai potu exprime dulceti'a si foculu originaleloru.

Intr' aceea in concertele nóstre piesele strainne preponderéza si acuma, pentru cá la atari productiuni coconitiile nu se invoescu, si neci mam'a séu tat'a nu suferé, ca fic'a loru sê cante una simpla aria natiunala, ca asié publiculu sê cugete, cá ea nu e „artista“ — ci trebuie sê se supuna cu poteri silité la acele melodfi si variatiuni straine, cu cari nu face neci unu folosu ma din contra maltratéza publiculu, care avù destule ocazioni a audî piesele acele de la artisti renumiti.

NAPOLEONU PE INSUL'A ELBA.

La alte popóre ast'a nu e asié, de esemplu magiarii si germanii nu se potu plange, câ nu si-audu music'a natiunala; pentru câ in tôte locurile si la ori-ce ocațiuni musicantii loru esecuta o multîme de melodii natiunale.

Sê scrutâmu stadiulu musiciei vocale! Poporulu nostru, in beserica, la lucru si odiclina e deprinsu cu music'a vocala, cu cantarea; elu posede o multîme de melodii, cari si-au frumseti'a si insemnatatea loru originala; — inse, celu putînu pre la noi, poporulu canta arfile sale intr'o monotonia neplacuta, pentru câ elu nu scie, si nime nu-lu conduce celu putînu aprosimativu la sciintî'a si metodulu de cantare.

In genere, cu putîna esceptinne, audîmu cantârile nôstre besericesci si lumesci a se cantá ocaasionalminte de o multîme de individi, prin diferite voci in asemene inaltîme sêu josime, precum este audiului mai neplacutu.

Specialitatea suneteloru, precum de rendu se canta arfile nôstre, este tenorulu secundu sêu baritonulu, adeca acele specialitâti cari nu sunt chiamate a portá melodi'a in coru, pentru câ astfelu neci decum, sêu pré greu li se pôte aplicá sêu insotî loru tenorulu primu si basulu secundu, adeca acele dône specialitâti de sunete, cari cuprindu in sine frumseti'a si insemnatatea ver-carei cantâri.

Pentru aceea cantaretiulu trebuie condusu dupa poterea organului, sê-si cultiveze vócea la inaltîmea tenorului primu sêu la josimea basului secundu, ér' pentru ver-ce coru mare, cum cantâmu noi de rendu, 2—3 tenoristi buni sunt de ajunsu, cu atâtu mai multe voci se recer la basu, si déca vomu incepe a cantá asié, atunci ne vomu poté apropiá fratiloru italieni la carii de rendu ori-ce baiatu e sêu basistu sêu tenoristu.

Pre candu strainii in tôte orasielele, ma chiar si la sate unde convinu 4—5 individi la olalta, au quartetu vocalu regulatu; pre candu asociatiunile loru musicale concertéza in totu anulu, adunendu-se din diferite orasie la unu locu, si animéza inaintarea cantârii prin dobândirea de premii: noi romanii neci câ visâmu despre asié ceva.

De ce nu avem, precum au nemtii brosiure asié numite: „Das singende Deutschland“ unde sunt tôte cantecele loru natiunale culesi si puse pre note in quartetu vocalu? De ce nu conclucrâmu si noi spre unu astfelu de opu? De ce nu convenimu intr'acelu modu, ca sê constituimu realisarea unei astfelu de brosiure natiunale ro-

mane? sê ornâmu cu acést'a comór'a averii natiunale, sê ne insufletîmu unii pre altii, din motivu ca sê prindemu radecina spre esistintia in Europ'a culta, câ-ci de vomu fi nepasatori, de siguru vomu remané cu totulu inapoiati.

De ce nu infintiâmu asociatiuni musicale, celu putînu intielegintii, pentru câ déca noi nu ne ingrigimu de inaintarea nôstra, déca noi singuri ne tememu de noi insi-ne, cu atâtu mai tare vomu fí impedecati si delaturati de altii. Tiera-nii sêu plugarii din Chiseteu sunt cantareti scolasatisati, si suprindiatoriu este quartetulu loru vocalu, si chiar de la acestia potemu deduce, câ music'a nobiléza anemele, moravurile, si destépta in poporu inclinarea spre lucru in economía si sciintia.

Ioane Siepetianu.

Banatul severineanu, a Logosiului si Caransebesiului, si celu temesianu.

I.

Venindu numirea Banatului temesianu pre tapetulu discusiunei publice in adunarea societâti literarie academice magiare tienuta in 8 juniu 1868, mi-iau ocaziune de a scrie putîne in acestu organu pretiuitu, despre Banatul severineanu, a Logosiului, si Caransebesiului, si celu temesianu cu privire mai alesu la numirea loru.

Banatul severineanu tienetoriu de remnulu Ungariei, precum se scie din scrîtorii istorici, a esistatu in tienutulu principelui Romaniloru, si Bulgariloru: Claudiu sêu Gladu, care nefavorindu-i impregiurârile in batai'a cu Ungurii pre tempulu ducelui ungurescu Árpád (precum scrie anonimulu notariu a regelui Béla), a facutu pace cu Ungurii dupa sangerós'a batalia de la riulu Temesiului.

In poterea pazei acesteia tienutulu lui Claudiu domnului Banatului a venitu sub poterea Unguriloru, pre tempulu santului Stefanu primulu rege alu Ungariei, dupa caderea domnului Banatului Octumu, si dupa ocuparea Misiei din drépt'a, si din stang'a riului Dunarei, (dupa cum scrie literatorulu Pray in disertatiunea la analele vechi a Huniloru, precum si in comentarii sei de Georgiu Fejer edati, ¹⁾ in tienutulu domnului Banatului s'a fundatu Banatul severineanu de remnulu Ungariei tienatoriu.

¹⁾ La pag. 166 § 24.

Banatulu severineanu de la inceputulu fundării lui a fostu maru de cërta continua între Unguri, si între Romanii tierii romanesci, suriindu inse impregiurările politice, si fortun'a batâiloru mai multu regiloru Ungariei, decâtu Romaniloru si Bulgariloru, Banatulu severineanu a remasu sub poterea remnului Ungariei.

Prefectii séu gubernatorii Banatului severineanu tienatoriu de remnulu Ungariei, se numeau bani severineni, si se numerau între baronii cei adevèrati oficiali ai remnului Ungariei, precum se scrie în decretulu tripartitu ilustratu de Stefanu Verbóczi ²⁾, care dîce că baronii adevèrati a remnului sunt: „Palatinulu remnului Ungariei, judele curiei regesci, banulu remneloru: Dalmatiei, Croatiei, si Slavoniei, vaivod'a Transilvaniei, comitele secuiloru, banulu severineanu, si că ei ca atari, adeca, cumca acestia ca baroni adevèrati ai remnului se subscriau la decretule, si literelè confirmatiunale regesci.

Demnitatea de banu severineanu se conferea prin regii Ungariei une-ori si voivodîloru Transilvaniei, ma si voivodîloru tierii romanesci, cari în privinti'a Banatului severineanu tienatoriu de remnulu Ungariei erau dependinti de la regii Ungariei; candu Banatulu severineanu a fostu în posesiunea ordului ospitaliloru cruciferi Joaniti numiti (statatoriu mai alesu din italieni), atunci demnitatea de banu severineanu o aveau magistrii supremi a ordului acestoru cruciferi, candu demnitatea de banu severineanu erá vacanta, atunci la subscrierea decreteloru, si litereloru regesci se facea amintere despre vacanti'a Banatului severineanu, precum sescie din mai multe documente vechi ³⁾.

Sub Uladislau regele Ungariei în 1492 s'a adusu o lege, dupa care demnitatea de banu severineanu trebuia sê se deie numai Unguriloru, dupa cum aréta corpulu dreptului ungaricu,

în care la pag. 248 se afla aceste: Vaivodatulu transilvanianu, comitatulu temesianu si Banatulu Dalmatiei, Croatiei si Sclavoniei, precum si Banatulu severineanu majestatea regésea sê nu-lu pota da altora, fara numai Unguriloru bine meritati; acésta lege inse nu s'a tienutu totu deuna în privinti'a conferirii demnitâti de banu severinenu.

Dintre banii severineni mentiune merita urmatorii:

a) Stefanu, si Paulu Sarmasagi, carii în anulu 1141 au fostu bani severineni, dupa cum scrie Lehoczky; b) Dominicu Basanu, care a fostu banu severinenu sub Andrea alu II-lea regele Ungariei, care a detiermuru marginele Banatului severinenu, precum scrie Leonhard Bõhm în istori'a Banatului partea I pag 31; c) Nicolau de Redewicz, care în 1230 a fostu banu severinenu dupa cum se vede din unu documentu din acestu anu ⁴⁾; d) Laurentiu, care a fostu banu severineanu în 1263—4, precum scrie Pray în comentarii de G. Fejér edati, la pag. 52, care banu dupa multa versare de sange a luat Banatulu severineanu de la Romani; e) Benedictu Hema, carui Ludovicu celu mare i-a datu în 1368 Banatulu cu castele: Temisiór'a, Sdiór'a, Sebesiu Mihald, si Orsov'a, dupa cum se pôte vedé din documentulu lui Ludovicu celu mare din anulu memoratu ⁵⁾; f) Stefanu de Losontiu, care a fostu banu severineanu, si comite temesianu în 1387, dupa cum aréta unu documentu din acestu anu ⁶⁾, cu care documentu dinsulu ca banu severineanu daruesce lui Petru Dan, si fratiloru lui, posesiuni în tienutulu Banatului severineanu în districtulu Mihald seu Mehadianu; g) Ladislau Vaivodulu tierii romanesci, care în anulu 1368, si Mircea séu Marcu éra voivodulu tierii romanesci, care în anulu 1395 a fostu banu severinenu precumu se scie din mai multe documente istorice ⁷⁾; h) Ioanu Corvinulu Vaivod'a

²⁾ Partea întâiu titulu 94 § 1—2 pag. 205: Palatinus Regni Hungariae, Iudex Curiae Regiae; Regnorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae Banus; Wojvoda Transilvanus; et Sicolorum Comes, Banus Zewriniensis: sunt itoque veri Barones, quorum ab antiquo nomina decretis, et literis confirmationalibus regii, inseri consuerunt.“

³⁾ A nume din documentulu din 1395, publicatu de Pray în opulu despre sigile la pag. 105, din documentulu din 1439 publicatu de C. Teleki în opulu despre cetatea Hunedorianiloru în tom. II. pag. 23 doc. 8, din documentulu din 1408 publicatu de Augustinu Bárány în opulu seu: Memori'a comitatului temesianu la pag. 49 CC la documente, din documentulu din 1401 în comentarii lui Pray edati de G. Fejér pag. 165, si din documentulu din 1469 publicatu în comentarii memorati la pag. 73

⁴⁾ Care documentu s'a publicatu în „Magyar Sajtó“ în 1855 la numerulu 99, si în magazinulu istoricu unguurescu (Magyar történelmi tár) din 1856 tom. II pag. 165.

⁵⁾ Care documentu se afla publicatu iu opulu mai susu memoratu a lui Augustinu Bárány la pag 5—6 litera E. F. la documente.

⁶⁾ Publicatu în magazinulu istoricu pentru literatur'a Transilvaniei în 1846 tom. II. fasc. 3 pag. 305 edatu de Anton Curtz.

⁷⁾ Si precumu adeverescu comentarii lui Pray mai susu memorati pag. 122—128 si cum aréta si catalogulu baniloru severineni în istori'a Daciei transalpine de Franz Jos. Sulczer pag. 112, si altu catalogu a baniloru severineni în magazinulu istoricu unguurescu din 1856 tom. I pag. 181 publicatu.

Transilvaniei, vicariulu remnului Ungariei, comitele temesianu, care in anulu 1446 a fostu banu severineanu precum aréta literele memorate de contele Teleki in opulu mai susu memoratu tomu I pag. 500 nota 4, unde se scrie, că Ioanu Corvinulu a usuatu titulu de banu severineanu; i) Iacobu de Gerlisce, si Petru*Tarnocu, carii in comitatulu severineanu au fostu bani la anulu 1504, precum aréta documentulu din acestu anu ⁸⁾; k) Ioanu de Zapolia, si Paulu Barnaba Belanulu, carii in anulu 1514 au fostu bani severineni ⁹⁾; e) Ioanu Calay, care a fostu banu severinenu in 1524, sub care banu Turcii au ocupatu severinulu.

Dupa ocuparea Banatului severineanu prin Turci, acestu Banatu nu a incetatu dupa cum credu unii scriitori, ci a acestu Banatu severineanu si dupa caderea mohaciana de la anulu 1526 sub margini mai restrinse a esistatu sub altu nume, adeca sub nume de Banatulu Lugosiului, si Caransebesiului, care Banatu pe tempulu domnirii Turciloru in Ungari'a a avutu banii sei tienatori de Transilvani'a dupa cum se scie din cele, ce amu scrisu despre acestu Banatu in „Familia“ din 1866 la nr. 38.

De si numirea de Banatu a Lugosiului, si Caransebesiului de la caderea mohaciana incóce s'a usuatu in loculu numirei de Banatulu severineanu; totusi numirea severinena a tienutului Banatului severinenu a remasu in usu pentru numirea comitatului severinenu, care pe tempulu esistintiei Banatului Lugosiului, si Caransebesiului si dupa aceea inca pe tempulu usuarei numirei de Banatu temesianu s'a numitu comitatu severinenu, precum ne adeverescu mai multe documente istorice, dintre cari documente mentiune merita: literile donatiunale, care Ana Gámán li-a capetatu de la Christoforu Batori principele Transilvaniei pentru posesiunea din comitatulu severinenu in distr. Caransebesiului ¹⁰⁾; donatiunalele, cu care Nicolau Zigismund Fiath in comitatulu severinenu districtulu Halmodului in 1611. a capetatu posesiuni ¹¹⁾; conventiunea din 1654. a filorulu lui

Zigismundu Fiath facutu inaintea oficialiloru din Comitatulu severinenu despre posesiunea: Prebulu din tienutulu Pogoniciului aflatoriu in comit. severinenu ¹²⁾; ma numirea comitatului severinenu a fostu in usu si dupa reocuparea Banatului Lugosiului si Caransebesiului pe tempulu usuarei numirei de Banatu temesianu, precum aréta mai multe documinte demne de credintia, si a nume petitiunea staturiloru remnului Ungariei din anulu 1712. prim'a juniu, in care staturile s'au rugatu pentru incorporare-i la remnulu Ungariei a comitatului Torontalu, si severinenu ¹³⁾; articlulu alu 92 din anulu 1715, in cara se scrie, că rogarea staturiloru Ungariei pentru incorporarea la remnulu Ungariei, a Comitatelor poseganu verocianu, sirmianu, valcovianu, ciongradianu, cenadianu, aradanu, bechesianu, zarandanu, torontalianu, si severinenu tienatórie de remnulu Ungariei, majestatea regésca o recunósce de basata pe dreptulu anticu a remnului Ungariei. ¹⁴⁾.

Afara de numirea de comitatu severinenu, tienutulu Banatului severinenu dupa reocuparea Banatului de la Turci ocuru si sub nume de „Banatu severinenu“ precum se póte vede din operatulu comisiunei in anulu 1722 in adunarea tierei susternutu staturiloru remnului ungariei, in care operatu afara de altele se dîce: că intru aceea trebuie se se lucreze, ca comitatulu temesianu, si Banatulu severinenu cu alte tienuturi prin pacea pasaroviceana castigata de remnulu ungariei tienatore sê se readuca la coron'a remnului Ungariei precum in cele juridice, asié si in cele politice ¹⁵⁾.

Gavrilu Popu.

¹²⁾ Ved. totu opulu acestu tom IV pag. 170.

¹³⁾ Ved. opulu lui Palugyai despre partile Ungariei adnesate (A Kapsolt Részek 1863) pag. 220.

¹⁴⁾ Ved. corpulu dreptului ungaricu tom. II pag. 103, unde articlulu memoratu suna: „Petitam per status, et ordines comitatum: Poseghiensis, Veroczensis, Sirmiensis, Valcoviensis, Csongradiensis, Csanadiensis, Aradiensis, Bekesiensis, Zarandiensis, Torontaliensis, Zewriniensis ad S. regni coronam spectantium fiendam reincorporationem ferendis que communibus regni oneribus — — — antiquo sacre Coronae innixam sua regia Majestas agnoscit.“

¹⁵⁾ Practerea Comitatus Tömösiensis, Banatus Severiensis cum aliis tractibus exposit acquisitis (nempe glariosa pace Pasaroviciensi anno 1719 confecta), ad corpus S. R. Hungariae Coronae spectantibus, in eo proinde adlaborandum, ut haec ad S. Coronam tam in iudiciis, quam in politicis reapplificentur.“ (Ved. Palugyai Emericu in opulu despre: Partile Ungariei adnesate edatu in 1863 la pag. 224).

⁸⁾ Care documentu se afla publicatu in magazinulu istoricu ungrescu mai susu memoratu la pag. 178.

⁹⁾ Precum se vede din decretulu tripartitu Werbötianu la pag. 565. si cum aréta catalógele baniloru mai susu amintite.

¹⁰⁾ Ved. opulu lui Ivanu Nagy despre familiiele Ungariei tom. IV. fasc. III. IV. pag. 169.

¹¹⁾ Ved. opulu mai nainte memoratu tom IV fasc. III. pag. 169.

Conversare cu cetitórele.

— Vien'a, 29 iuliu 1868. —

Pifu, pafu, pufu! resuna de câte-va dñle din tóte partile. Inotâmu în pravu de pusca. Toti ómenii vorbescu p'aice numai despre puscasi. Pentru aceea nu ve mirati, stimabile cetitóre, déca si eu vinu a conversá cu dvóstre despre puscasi.

Septeman'a acést'a e o serbare natiunala nemtiés-ca, acuma se tiene adunarea tuturoru societátiloru de puscasi germani. Acést'a e a trei'a adunare, care in-trece intru tóte cele dóue precedente. Orasiulu Vien'a a facutu tóte cele posibile, pentru ca „fratii germani“ sê fia primiti câtu se póte de splendidu. Localitatea dârii la semnu se prepará de mai multe luni, e decorata cu unu gustu artisticu, si sal'a principala e atátu de mare, încátu siese mñi de ómeni potu sê prandiésca intr'ins'a cu comoditate, ér din logi'a puscasiloru cincii sute de insi potu sê impusce de odata la semnu. La tóte aceste edificii te conducu trei porti triumfale.

In 19 se tienù unu prandiu de proba. Curiósa idea! Inse credu câ ospetariulu i-a adusu castigu bunu. Pentru scopulu acést'a s'au vendutu 6000 de bilete cu 1 fl 60 cr. Siese mñi de ómeni carii manca! Ce privilese interesanta erá acést'a pentru unu gourmand! Intr'o sala grandiósa erau dóue sute de mese asternute, pe fia-care mésa câte t ei-dieci de cuverte, langa cari serviau vr'o cincii sute de celari. Candu se aducea in sala câte o mancare, resunau trimbítiele. Toti óspetii au capetatu mancâriile in unulu si acel'a-si minutu.

Ca sê aveti idea despre apetitulu acestoru siese mñi de ómeni, vi spunu numai atát'a, câ au beutu 201 acóve de vinu, 5780 de sticle de vinu comunu si 1100 de sticle vinu finu, si 1870 de sticle de apa recoritóre.

Culin'a e grandiósa. Siese mñi de pundi de carne se potu frige de odata, — si arecaldâri de fertu pentru 160 de acóve. La gatirea acestui prandiu au lucratu 40 de bucatari, 291 de bucatarese si o multíme de servitori si servitóre.

Er noi sê ne rentórcemu la puscasi si sê spunemu, câ la solenitatea acést'a s'au adunatu cam la cincii-spre-diece mñi din tóte partile, inca si de la Bucuresci poturamu salutá trei romani.

Tempulu favorisá acestei solenitâti. Ceriulu erá limpede si ventulu nu se miscá de locu. Atmosfer'a erá placuta si in contra ferbintielii nimene nu potea sê se planga.

Astfeliu de di erá diu'a de domineca 26 iuliu candu se incepù solenitatea. Tóte stradele, tóte palatiele si casele erau decorate cu stéguri, covóre, girlande de flori, si din foresti dintre flori dame frumóse aruncau privirea loru a supra multímei nespuse. Inca desu de deminétia o multíme nenumerabila cuprinse tóte stradele, tribunele erau ocupate mai alesu de dame. Puscasi totu cu flintele in umeri si cu insemnele loru provinciale se adunara pe largulu dintre Burg si Schotterring. Siese bande de puscasi, o banda civila, cincii bande militare si patru dieci si trei de societâti de can-tece incantau publiculu cu melodíele loru.

Conductulu plecá deminétia la 9½ óre. Mai antâiu mergea unu batalionu de turnæri, apoi urmara curierii calari, trambítiasii, stegarii, toti in vestminte antice germane, dupa acestia o compania de venatori

calari si in fine constablerii. Dupa acestia urmau siese sute de cetatieni din Svitieri'a cu pelerii de paie, deco-rate cu pantlice verdi, deputatiunea orasieloru Hamza, belgienii in uniforma, germanii din Germani'a de mié-dia-nópte, cei de la miédiadi, de la Renu, din Franci'a, Americ'a, si din Romani'a, — dupa acestia urmara di-ferite comitete, apoi puscasi austriaci si din Ungari'a, Transilvani'a si Banatu, — cei de langa mare, 1800 de tiroliani in vestmintele loru pitoresci, puscasi din Boe-mi'a si Moravi'a, — din Prag'a nimene, — silesianii, stirianii, carintianii si cei din Austri'a inferióra si su-perióra.

Publiculu primì conductulu cu ovatiuni entusias-tice. Aerulu resuná de „hoch“-uri frenetice. Sosindu conductulu pe piati'a lui Schwarzenberg, primariulu orasiului Zelinka predede stégulu mare solenelu. Tre-cura dóue óre candu sosira la localulu tielului, unde numai decátu se incepù prandiulu, la care se aredicara sute si sute de toast. Entusiasmulu nemtiescu culminá intru atâta, încátu Zelinka saruta pe ministrulu Giskra in fati'a publicului. Zelinka in toastulu seu saluatoriu între altele au dñsu, câ vienesii inbracisiédia cu caldura nu numai pe domnii puscasi, ci si pe sociele loru, si inca pe aceste cu mai multu focu. Si credu câ dlu Zelinka a vorbitu din anima.

Solenitatea proprie se incepu luni in 27 iuliu si va durá diece dñle. Sunt mai multe premii, între cari celu mai mare e de 300 de galbeni. Ferice de acelu muritoriu puscasi care lu-va cascigá, câ-ci acela va duce cu sine din Vien'a o suvenire interesanta si — pretiósá.

Demonulu micu.

Teatru natiunalu.

Lugosiu, 28 iuliu 1868. Representâriile teatrale se continuara in acestu modu: in 4/16 iuliu „Fric'a e din raiu“ comedia natiunala, in 6/18 „Sterianu palitulu“ comedia natiunala, in 7/19 „Strengariulu din Parisu“ comedia, in 11/23 „Orbulu si nebun'a“ drama, si in 14/26 iuliu „Doi profesori procopsiti“, „Unu amicu superatoriu“, si „Coconulu Birzoii“ comedia natiunala.

Cea d'antâia si a trei'a natiunala se referesce la viétia sociala si familiara, éra ceea a dóua, la viétia politica din Romani'a.

Din aceste piese, dlu Pascali a avutu role frumóse in „Strengariulu din Parisu“, „Orbulu si nebun'a“, si „Doi profesori procopsiti“, — si a escelatu, încátu a trebuitu sê-i admirâmu mimic'a, espresionile de fatia, cari i redau tóte semtiemintele animei, tóta miscarea si rostirea, si a incantatu pe publicu cu artea sa in gradu mare.

Dómn'a Pascali asié in comedia, precum in dra-ma a jocatu cu mare efectu si desteritate, si deosebi in „Orbulu si nebun'a“, a storsu lacrimi din ochii celoru simtimentali. Vorbiá o limba dulce, espresmata bine, placuta la audiu, si patrundiátóre la anima.

Dlu Gestianu, a jocatu pe Genaralu Moreu (in „Strengariulu din Parisu“), si in piesele natiunale a facutu pe „boieriu“ fórté bine. Vediuramu si pe dn'a Dimitrésca pe scena, fuseramu suprinsi de imitatiunea naturala a betraneloru si a unei femeia, a nume boiere-rele.

Dlu Balanescu, inca fórté teneru, dar jóca role comice de buffo cu succesu multu si in Coconulu Birzoii

si-a aretatu talentulu si capacitatea de a-i sperá o perfectiune pe carier'a artistica.

A fostu unele piese éra de a laudá precisiunea jocului fia-carui membru din societate, încátu a trebuitu sê precunosci, câ societatea e bine compusa, si are membri demni, aretandu fia-care si din rolele cele mici subalterne, câ are anima si spiritulu pentru arta teatrala.

O lovitura a capetatu societatea cu aceea, câ domnisiór'a Mariti'a Vasilescu, in urmareea unei cause strordinarie a plecatu la Bucuresci, si piesele cu cantece natiunale au de a suferi.

Vediendu romanii, câ acést'a societate dramatica nu numai ni-a facutu bucuria, ci si onóre inaintea strainiloru, cu arta si cu portarea sa, in 8/20 iuliu, pesto 60 de romani dedura o cina in onórea societâti.

O placere, o viosfa se vedea pe fati'a publicului, intre candelile, ce stau ca nesce stele pe arburi, si intre sunetulu celu dulce a muziceii natiunale. Se audira toaste frumóse, si societatea incantata si-fini petrecerea cu câte-va dantiuri. In diori de dñ, dn'a Pascali, Dimitrescu si Mari'a Vasilescu, fura onorate cu musica de nópte.

In 26 fu representarea din urma, de si dlu Pascali decise a jocá inca si in 28 „Pétr'a din casa“ in beneficiulu teneriloru studinti, dar domni din Temisiór'a si Aradu, de buna séma in dorulu de a-lu vedé in mediloculu loru, pusera representarea prima pe 28, si societatea trebui sê lase Lugosiulu, unde se simtiá asié de bine.

Fiindu câ dlu Pascali a aretatu o binevointia catra tenerimea studiósá, de a participatu gratisu la representári — tenerimea in 26 sér'a dupa teatru, s'a adunatu la feréstr'a dlui Pascali, i-a cantatu si i-a tienutu o cuventare, la carea dlu Pascali respunse asié de dulce si frumosu, încátu cuvintele lui din urma remanera vii.

A. M. Marienescu.

Timisiór'a 1 aug. 1868. A séra in 31. jul. societatea romana teatrala a dlui direct. Pascali a terminatu cele trei representári pentru cari s'a fostu angagiatu. In 28 jul. a representatu pe „Strengariulu de Parisu“ piesa francezá; in 30 jul. „Fric'a e din raiu“ piesa natiunala de dlu Pascali compusa cu cantári; in 31 jul. „Mihaiu vítézulu“ dupa batali'a de la Calugareni drama in versuri de Bolintinianu si „Doi profesori procopsiti si neprocopsiti“ piesa comica francezá.

Astadi s'a grabitu dlu Pascali cu societatea sa catra Aradu, ducandu cu sine cele mai viue simpatie a le nóstre. S'a departatu de la noi, d'ar suvenirea-i va remanea nestérta in anim'a nóstra. S'a departatu de la noi, dar credemu câ iertandu-lu impregiurárilu nu se va uitá de noi a ne mai cercetá si in viitoriu.

Credemu câ dlu Pascali inca va fi seceratu mangaiare din simpatii cu carea a fostu intempinatu din partea romaniloru temisioreni. In teatru tóte scaunele parterului, totu teatrulu éra indesuitu in tóte trei sere. La audiulu dulcei limbe si a cantariloru romane pe scena, care romanu a potutu sê nu-si calde anim'a in lacrima de bucuria! Si candu dlu Pascali ca strengariulu de Paris aratá ca are cu multu mai mare sentiu de onóre decâtu contele, si candu dn'a Gestianu reproducea asié

de bine pe calciunarés'a carea a devenitu boerésá, apausele numai incetau.

Dupa finea actului antáiu s'a impartítu intre publicu urmatórea poesía frumósa, scrisa de junele nostru poetu dlu Julianu Grozescu:

Salutare Taliei romane, dedicata societâti teatralei romane a dlui directoru M. Pascali.

Cu ocaziunea primei representári in Temisiór'a la 28 iuliu 1868.

Stéua mandra, maiesiósa
Se aréta 'n resaritu, —
Câ-ci o Dina pré frumósa
Ici la noi s'a coboritu.
Angeru dulce de placore
S'a ivitu suridictoriu,
Se ni-aduca mangaiore
Si — sperantia 'n venitoriu!
Temisian'a cea bebrana
Pare cá-a intenceritu,
Câ-ci adi Tali'a romana
Prim'a data a sositu.
A sositu se ni vestéscá,
Câ asié vomu mai traí, —
Limb'a dulce romanéscá
Déca-omu scia o iubí.
A sositu ca sê ni spuna
Care-e modulu salvatoriu,
Care-e calca cea mai buna
Spre unu mare venitoriu.
Ale sale dulci cuvinte
Sunt balsamulu celu curescu;
Ale sale vorbe sante
Dile de-auru ni vestescu.
Animele patimande
Recreate se simtiescu, —
Si pe fetie suridiende
Arde mandru-unu focu curescu.
Ffi dar' Dina salutata
Pe-astu pamontu vechiu, stramosiescu, —
Si vestesco 'n lumea lata
Câ si-aici romani traiescu!

Si abié pasí a treia séra d. Pascali in costumu elegantu ca Mihaiu pe scena, si câte-va minute nu potú incepe de vivatele frenetice a lo publicului, éra cununele cu cordele natiunale lu-inundara din tóte partile.

Peste totu, o naturalitate originala neafectata amu observatu in societatea dlui Pascali, câtu mi se porea a nu vedé pe artisti, fara insu-si originalulu. De admiratu e inse geniulu dlui Pascali! In pies'a „Mihaiu Vit.“ a jocatu rol'a seriosului in intielesulu celu mai strensu. Si cu tonulu diferea in ambe rolele câtu abie lu-cunosecamu! Ca Mihaiu avea tonu puternicu barbatescu, se parea câ din seculi resuná la noi. Ca profesoru falsu avea si tonu falsu, comicu, mai marginea cu celu femeescu. Acesta e geniu inascutu! Pe dreptu díse unu domnu notabilu la esfrea din teatru: Déca ar morí Pascali, nimene lu-ar'poté inlocuí.

Deci oftámu, ca Ddieu sê-lu sustiena la multi fericiti ani spre bucuri'a natiunei si spre mangaiarea stimabilei sale familie, carea tocmai in cetatea Timisiórei s'a mai inmultítu cu unu membru.

G. Traila.

Aradu 2 aug. 1868. Domnule Redactoru! Cu bucuria ti-impartiesc, că de eri avemu in midiloculu nostru o societate teatrala romana. Celebrulu nostru artistu si directoru teatralu din Bucuresci, dlu M. Pascali, dimpreuna cu trup'a a sositu la Aradu si eri sambeta a inceputu sîrulu representărilor sale in edificiulu teatralu orasienescu.

O dî mare, o dî prę insemnata si interesanta fu acęst'a pentru locuitorii romani de aice si din giuru, — cā-ci eri antāi'a 6ra resunā de pe scen'a Aradului limb'a nōstra dulce si sonōra.

Pentru aceea usioru vi poteti inchipui, cā romanii din partile aceste au primitu ou caldura pe dlu Pascali si indata la representarea de eri au concursu unu numeru mare. Trebuie sę observu inse, cā si strainii au fostu representati binisoru, ceea ce facu o impresiune placuta a supra romaniloru.

Eri sēr'a se representara dōue piese: „Poetulu romanticu“ si „Doi profesori procopsiti si neprocopsiti.“ Inainte de pies'a prima dlu Pascali a dechiamatu poes'i'a dlui At. M. Marienscu, intitulata: „Adu-ti a minte Romania!“ Aplausele frenetice cu cari publiculu primu acęst'a dechiamatiune dovediau de ajunsu entusiasmulu publiculu. Despre succesulu ambeloru piese nu voiu vorbi; stimatele cetitōre avura ocaziune a mai ceti in fōi'a acęst'a despre aceste piese; amintescu numai atāt'a, cā mai multu au escelatu dlu Pascali si Gestianu.

Representarea prima s'a incheiatu cu „Balulu de la palatu“, cantandu-se: „Astadi este dî de serbatōre, sę ne veselimu!“ Si publiculu se imprasciā multumitu.

Despre representările urmatōre asisdere voiu referā. (Te si rogāmu! Red.)

D. G.

Napoleonu pe insul'a Elb'a.

(Cu ilustratiune pe pag. 305.)

Bonaparte Napoleonu, acelu geniu alu libertății care numai in libertate potea trai, invinsu in urma de aliati, fu silitu a plecā in robia pe insul'a Elb'a.

Dar spiritulu celu mare, remane totu mare si in dīle de nefericire. Puterniculu imperatore inaintea caruia se umilise tronuri, si pentru care mai si Europ'a erā prę mica, trebuia acum a se indestulī cu spatiulu celu micu alu insulei.

Erā la 1814, 4 maiu, candu Napoleonu desbarcă de pe fregat'a anglosa pe insul'a Elb'a. Poporulu insulei care mai nainte cu cāte-va luni i blastemā si or'a naserii in amaratiunea loru, pentru recutarile cele nenumerate, acum lu-primi cu anim'a si bratiiele deschise.

Dintru inceputu Napoleonu a locuitu in o casa privata din orasielulu insulei Porto-Ferajo, si numai mai tardū s'a potutu mutā in palatiulu asię numitu alu guvernatoriloru. Dar neci dīlele aceste nu le-a petrecutu in nelucrare, elu a facutu fōrte multu pentru infiorirea poporulu insulanu si in specie pentru infrumsetiarea miculu orasielu, care acum i-erā resiedinti'a. Se ocupā in o dî ca intr'alta cu economi'a de campu si gradinaritulu.

Tōta mangaierea lui in aceste dīle de tortura, i-erā mama sa, sororile sale si acei putni amici cari, nu-lu paresira neci in dīle de nefericire. Ca se scriu mai

multu despre vięti'a petrecuta aici, precum si despre cele ce au urmatu, credu cā e superfluu, cāci stimatii lectori cunoscū prę bine istori'a glorioasa a acęstui geniu mare.

CE ENOU?

* * (Domnulu M. Pascali,) directorulu societăti; teatrale romane, ce acum se afla la Aradu, voindu a coresponde dorintiei descoperite din partea mai multor'a, au stramutatu dīlele, ce fura fipsate acolo pentru a 3-a, 4-a, 5-a si a 6-a representare in abonamentu, si au facutu, ca acele patru representari sę fi'a in dīlele: 8. 11. 14. si 18. a lunei curinte calind. nou; ęra in 17. sę intrevina o representare extraordinaria fara abonamentu. Motivulu principalu alu stramutării acesteia este starea valetudinaria a dōmnei Matild'a Pascali, si intentiunea dlui directoru, ca stimata soci'a sa, representant'a rolorlu primari femeesci, celu putienu de trei ori sę se dōta presentā publiculu aradanu.

Δ (Calea fereta) de la Aradu la Alba-Jul'i'a e mai gata de totu, si pe a 18-a lunei curinte, se crede cā se va si deschide.

Δ (Biseric'a reformatiloru) din Clusiu, mai in dīlele trecute a fostu sparta de hoti, si au furatu mai multe pretiōse.

Δ (Nenorocire.) In topitōrea de feru din Moravi'a a principelui Salm, s'a spartu o caldare, si ferulu topitu a cursu in form'a lavei pe padimentulu topitōrei. Vr'o siese spre diece lucratori au muritu, ęra ceialati s'au ranitu parte mai greu, parte mai usioru.

Δ (In Transilvani'a) aprōpe de Boiti'a au aflatu unu izvoru de petroleu.

Δ (Mai. sa imperatulu) inca a participatu la serbarea puscasiloru, unde a fostu primitu cu urări frenetice. In localitatile serbarii a petrecutu mai multu tempu si a golitu unu pocalu de vinu in senatatea toturorlu puscasiloru.

Din strainetate.

Δ (Alboni), renumit'a cantaretia, caręa n'a voitu a schimbā triumfele de pe scena cu coron'a contiloru de Pepoli, dupa cum se aude, va pasī de nou pe scen'a teatrala.

Δ (In cercurile private din Bostonu) se representęza cu succesu bunu o piesa teatrala, a careia titlu e: „Femeile viitoriului“. Pies'a se intempla in 1876, si representęza sguduitur'a cea mare, ce unii acum numai si-o inchipuescu; candu adeca, femeile voru fumā, venā, voru fi judecatori, ampoiati de statu, guvernatori, si candu ele voru curteni barbatiloru. Prin stramutarea secului se vor stramuta si dramele vechi. Pentru esemplu, atunci nu Romeo se va sui pe balconu, fara elu va siedę susu si Iuli'a lu-va seduce cu cordile lirei sale ca sę se scobōre josu la ea.

* * (Opera unui june artistu romanu, cumperata de imperatulu francesiloru.) Toti romanii cari au locuitu cātu-va tempu in Franci'a cunoscū palatulu de la Fontainebleau si mai cu sęma delicios'a padure, care-lu invecinęza. Cęsta padure, situata abię la 3½ 6re departe de Parisu, este in tempulu de vęra locul de intelnire alu tuturor artistiloru si nu este neci o celebritate artistica moderna, fia in pictura istorica, fia in portrete sęu in

peisage, care s'nu-si fi facutu stagiulu seu de studiu in padurea de la Fontainebleau. D. N. Grigorescu, ju-nele nostru artistu (bursieru alu guvernului romanu) care a espusu asié de frumóse opere la espositiunea uni-versale din Parisu, dupa ce si-a facutu, in tempu de 6 ani, studiile academice la Parisu, consacrandu-se acum cu totulu peisagiului si tablouriloru de genu istoricu, locuesce in tempulu stagiunei de véra in frumosulu satu Barbironu in centrulu padurei Fontainebleau si siede chiaru la ospetari'a, unde toti artistii au lasatu atâtea frumóse pagine din primele impresiuni ale junetiei loru. In anulu acest'a, pentru prim'a data, artistii d'acolo profitandu de resiederea Maiestátii Sale imperatului Na-poleonu si augustei sale familie, in palatulu de la Fon-tainebleau, au organisatu o frumósa espositiune pe care a visitatu-o duminic'a trecuta familia imperiala.—Daru ceea ce este mai magulitoriu pentru noi romanii e, câ intre cele patru tablouri, ce imperatulu a binevoitu a cumperá pentru galeri'a sa privata din Tuilleries, a fostu si unu tablou represintandu nisce glastre de flori, de d. N. Grigorescu.

△ (*Regin'a Angliei*), in 5 augustu va sosi in Cher-burg si numai decátu va plecá mai de parte catra Pa-risu. In 6 augustu va petrece in Parisu, si va face visita imperatesei Eugeni'a. Totu in diu'a aceea sér'a la 8 óre va plecá cu trasura separata catra Geneva. Tóta caletori'a o face cu totulu incognito, si pentru aceea, neci unde nu va fi primita oficiosu.

△ (*Damele din Londr'a*) au tienutu o adunare mare in salonulu Saint-James. Scopulu adunârii a fostu, câ cum s'ar poté aredicá pretiulu lucruriloru femeiesci. Domn'a Law a aredicatu cuventulu in numele a loru o suta de mii de cusatoresc, cari pe di nu potu cascigá mai multu de câtu unu schilling, séu 52 de cruceri.

* * (*Patru-spre-diece condamnatí la mórte.*) Com-plicii asasinatului principelui Serbiei fura judecati la mórte in 27 jului la Belgradu. Numerulu loru se urca la patru-spre-diece. Pentru esecutarea sentintielorú contra principelui Carageorgeviciu, Trifcoviciu si Stan-coviciu se voru recercá judetiele magiare. Condamnatii ascultara cu tóta liniscea sentinti'a pronunziata, numai unulu a voitu s' vorbésca, inse presedintele i-a negatu cuventulu. Toti consuli asistara la acestu actu, afára de acestia o multíme de poporu. Sentinti'a se esecutá in 28 jului demanéti'a la siese óre. Toti comdamnatii fura impuscati langa malulu Dunarei. Multímea nes-pusa i-a blastematu in mormintele lorú. Sub esecutiune se intemplá o nenorocire. Oficierulu comandante, care prin neobservare se affá in apropiarea unei grópe pen-tru esecutati, fu lovitú in frunte de unu glontiu ce sari indereptu de pe furcele, la cari erá legatu delicventulu si remase indata mortu.

△ (*Trei milióne 700,000 de franci*) Atáta a cascigatu renumit'a dna Ristori cu jocurile sale prin Ame-ric'a, si pentru sum'a acést'a a pasítu pe scena de 360 de ori.

△ (*Comisiunea*) ce are a straportá anim'a repausa-tului rege din Bavari'a de la München la Alting, a ple-catu in dílele aceste. Conducatorii comisiunei sunt contele Taufkirchen si baronulu Bartl. Anim'a e astru-

cata in o cutie de argintu de form'a animei. Caruti'a de curte, in carea caletoriu membri comisiunei erá insocita de o compania de ulani.

G â c i t u r a .

De Joane Popiliu.

Am unu nume pré frumosu,
Sum nepotu d'alui Traianu;
Pentru care sum falosu,
Pré acestu pamentu inanu.

In mediu dóne literóre
Déca nu le vei citá,
Apoi frate, fratióre,
Unu romanu bravu vei affá.

Dóne silabióre 'n fine
Déca nu le socotesci;
Ia sém'a grigiesce bine!
C'o cetate dobandesci.

Ér' déca din inceputu
Trei litere lasi afara,
Atunci affi c'au trecutu,
De acestia multi tare.

Deslegarea gâcitúrei de siacn din nr. 23.

Nu am pane nice sare,
Le-au dusu tóte darea mare,
Darea mare ce m'apésa
Cátu si sufletu-mi mai iésa
Nu-mi e mama asta tíera
Ci masteóna pré amara
Fa, o Dómne! stramutare
Fa cum scái si-mi da scapare.

Deslegare buna primiramu de la dómnele si dom-nisiórele: Emilia Cadariu, Cornelia Cadariu, Anastasi'a Leonoviciu, Catarina Cratiunescu, Anca Cratiunescu, Maria Budai; si de la domnulu: Basiliu Dragosiu.

POST'A REDACTIUNEI.

„Domniti'a Rosand'a“ va urmá câtu mai curondu, câ-ci in totu minutulu asceptâmu continuarea de la dlu autoru, carelo acuma petrece la Parisu.

„Panteonulu Romanu“ o sub tipariu si pana 'n midilo-culu lunei venitóre va esí nesmintitu. Eleganti'a va recompensá asceptarea.

Proprietariu, redactoru respundia toriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

S'a tiparitu in Pest'a 1868. prin Alesandru Kocsi. Píati'a de pesci Nr. 9.